

Niet goed

Waar is het granulaat?? Het is slecht verwerkt en aangebracht in het grondwater. Er ligt meer dan 30 cm straatzand op de granulaat. Bovendien is er tijdens de verwerking vermenging opgetreden met andere materialen.

Goed

Mooie doorworteling door goed verwerkt boomgranulaat

Beresterk, maar aanleggen met fluwelen handschoen

Bij bomengranulaat toepassen komt meer kijken dan alleen het gat volgooien

De hoofdfoto spreekt boekdelen: rechts een goed toegepast boomgranulaat en links een minder geslaagde aanbrenging. Boomgranulaat heeft stadsgroen naar een hoger niveau getild, maar na tien jaar is de conclusie dat succes voor de boom staat of valt met de aanleg van het product. Zo ondervonden ook granulaatleverancier Heicom en de Bomenwacht, die voor onderzoek in de gemeente Enschede de grond openetrokken bij bomen met granulaat.

Auteur: Karlijn Raats

Waarom doet de ene boom met groeiplaatsverbetering het beter dan de andere boom, terwijl ze in exact hetzelfde granulaat staan, afkomstig uit dezelfde vracht? Dit vroegen lavasubstraat Heicom en de Bomenwacht zich tegelijkertijd af zochten samenwerking bij elkaar voor onderzoek. In juni 2010 trok een team van deze partijen op zeven Vinex-locaties met groeiplaatsverbetering in de gemeente Enschede de grond open. Bij iedere locatie nam men een slechtgroeiende en een goedgroeiende boom die twee tot vijf jaar stond als proefobject. Er werd gekeken naar de werking van het toegepaste Heicom-granulaat op de wortelgroei en de gezondheid van de boom. Daarvoor werden de grootte en de diepte van de groeiplaats onder de loep genomen, de verdichtingsgraad, waterdoorlatenheid en de zuurstofgraad gemeten, de wortelintensiteit bestudeerd en de verwerkingsomstandigheden geanalyseerd.

Voorwaarden voor succesvolle verwerking
Marcel Straatman van Heicom krabt zich letterlijk en figuurlijk achter de oren: "Bomenzand had ons de ervaring opgeleverd dat het verdicht. Vanuit dit wegebouwgezichtspunt dachten we bij de introductie van bomengranulaat: 'Mooi. Hier kan niets meer fout aan gaan'. Maar in de loop der jaren, niet alleen naar aanleiding van het onderzoek bij de gemeente Enschede, hebben we onze inzichten bijgesteld en kwamen erachter dat vooronderzoek van de bodem heel belangrijk is." Eveneens nadrukkelijk op de algemene toer gaat Ronald van den Brink van Bomenwacht daarover verder, want de gemeente Enschede wil vooralsnog buiten schot blijven over dit onderwerp: "Bij de verwerking van boomgranulaat zijn de volgende punten eminent voor succes: je mag het niet onder natte omstandigheden aanbrengen, het mag dus ook niet het grondwater raken, je mag

het niet teveel verdichten in het verwerkingsproces, en van bovenaf mag je het niet afsluiten van luchtuitwisseling door er bijvoorbeeld een te dik zandpakket op te leggen." Straatman concludeert: "Nu gebeurt er, door heel Nederland, nog te weinig vooronderzoek naar de bodem waardoor op deze punten vaak wat misgaat."

Goed bestek schrijven

Van den Brink, die al een tiental jaren ervaring heeft in samenwerken met opdrachtgevers, somt op waarom het vooronderzoek vaak niet gebeurt: "Het is met de verwerking van bomengranulaat niet anders dan met groenaanleg in zijn algemeenheid: vroeger groeiden groenmensen door binnen de organisatie. Zij hadden vakkennis. De aannemers waren vaak lokalen, met wie een duurzame relatie bestond omdat de aannemer

graag het volgende werk ook wilde krijgen.”

Nu lijkt de tendens steeds meer de ver-van-mijn-bed-show te zijn, geografisch gezien door de steeds grotere bestekken en aanbestedingen, zelfs op Europees niveau, maar ook doordat gemeentes steeds meer gebruik maken van managers. Zij beheren op een andere manier dan de beheerders vroeger deden, namelijk zij handelen vanuit een helicopterview. Bovendien hebben zij steeds vaker grote stukken openbare ruimte in hun zorgenpakket en hebben daardoor meerdere belangen: civiele techniek en utiliteits- en woningbouw moeten ook tot stand komen onder hun toezicht en aansturing. Een bestek is een omschrijving van een totaalpakket geworden, waarin groen vaak op de laatste plaats komt.” In het veld mag een grondwerker voornamelijk bezig zijn met hopen grond verzetten en sjek-kies roken en zal zich heus niet afvragen of hij er goed aan doet het granulaat in een gat te gooien waar water in staat, als hij duidelijke instructies krijgt, is dat misschien hele andere koek. Van den Brink merkt op: “Een goed bestek schrijven is verdraaid moeilijk. Maar dat betekent niet dat het onmogelijk is om na vooronderzoek goede instructies te geven aan de verwerkende aannemer. Achterin kun je ze opnemen in de bepalingen.”

Tijd is geld

Dat wil niet altijd zeggen dat de aannemer ze goed leest. Of ze naar behoren uitvoert ook al heeft hij ze wel gelezen. Want de crux zit hem

Ronald van den Brink

in deze discussie voornamelijk in geld. Niet alleen voor de aannemer; in de eerste plaats wil de opdrachtgever het werk binnen een zo kort mogelijk tijdsbestek af hebben. En dan belandt deze discussie bij een standpunt over de politiek: Straatman en Van den Brink zijn het erover eens dat zij niet vaak voldoende geld reserveert voor groen. Uit bodemonderzoek kan bijvoorbeeld blijken dat in een wijk achter de dijk het grondwaterpeil op drie verschillende hoogtes ligt. Dat vraagt verschillende verwerkingen. Maar dat kost meer geld en is geen optie voor veel opdracht-

gevers. Je ziet dan ook niet vaak veeleisendheid terug in het programma van eisen. Straatman: “Als er een nieuwe wijk wordt aangelegd wordt uitgebreid onderzoek gedaan naar de draagkracht van de bodem. Dan kan makkelijk een bodemonderzoek worden meegenomen, waar bestekschrijvers voor groenaanleg weer gebruik van kunnen maken. Je kunt als opdrachtgever beter wat meer geld uitgeven, zodat de aannemer genoeg instructies en tijdspeling heeft om het granulaat onder de juiste omstandigheden te verwerken. Of zodat de aannemer een groenaannemer kan inschakelen voor de aanleg van de groeiplaatsen. Want er is genoeg kennis en specialisme in dit land, maar er wordt te weinig gebruik van gemaakt.”

Goedkoop is duurkoop

Typisch voorbeeldje van ‘goedkoop is duurkoop’ volgens Van den Brink: “Als een aannemer door weersomstandigheden vertraging oploopt of op een ander vlak tegenslag te verduren krijgt, kan het de opdrachtgever misschien tienduizend euro kosten. Maar als bij een mislukt groenproject de hele straat weer open gegooid moet worden voor premature herinrichting, kunnen kosten in de tonnen lopen. Pas als de politiek dit onderkent, en ook de waarde van groen en de specifieke vakkennis daarover opnieuw waardeert, kan aanleg van groen een succes vormen.”

Marcel Straatman